

ОГЛЯД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ В АПК УКРАЇНИ

жовтень 2021

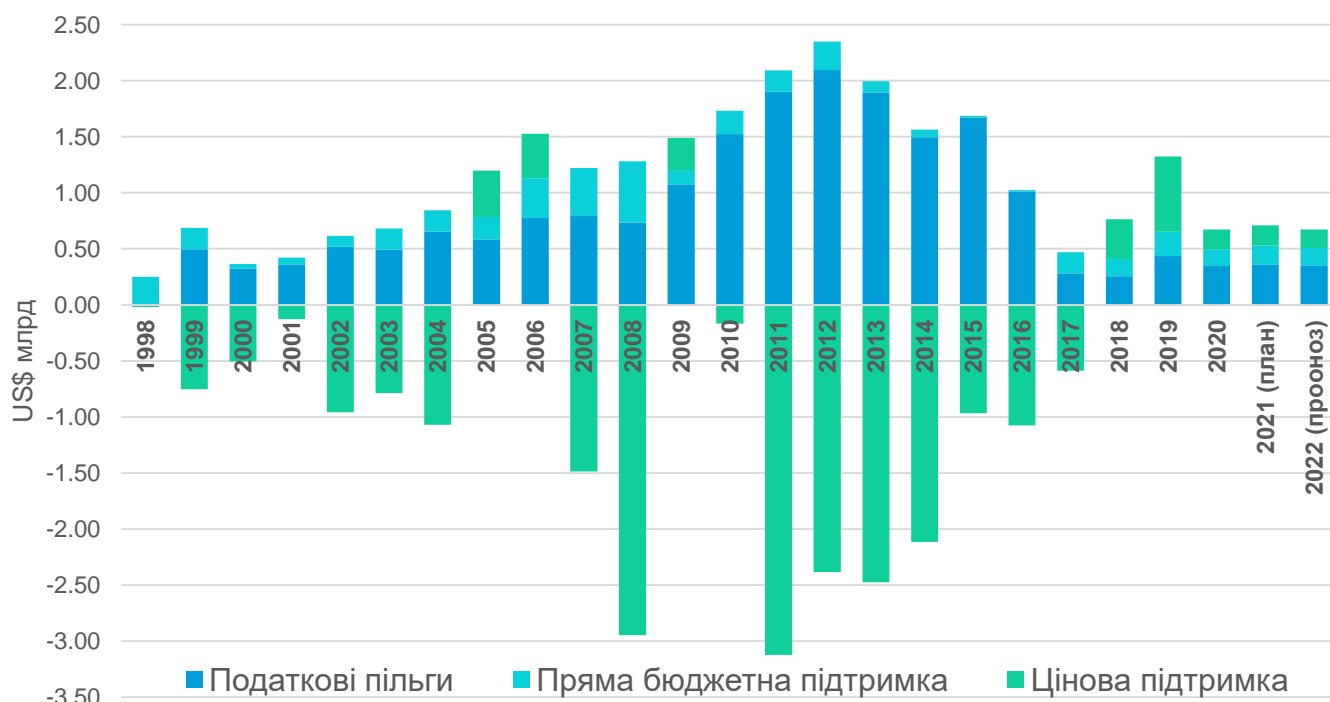
Історичні показники державної підтримки аграрного сектору України

Загалом, існує декілька джерел державної підтримки сільгоспвиробників, а саме: 1) пряма бюджетна підтримка у вигляді субсидій та дотацій, 2) податкові пільги, та 3) державне втручання в ціноутворення (наприклад, через обмеження експорту або імпорту).

Починаючи з 1998 року, основним джерелом державної підтримки аграріїв в Україні є податкові пільги. Зараз - це єдиний податок 4-ої групи спрощеної системи оподаткування;

до 2017 року діяв ще спеціальний режим оподаткування ПДВ в сільському господарстві. Цінова підтримка через втручання в ціноутворення посідала 2-е місце, хоча знедавна цього стало значно менше. Далі майже однакового порядку йдуть пряма та непряма бюджетна підтримка. Вцілому, оціночна **сукупна державна підтримка за 2021 рік оцінюється в 19,3 млрд грн** (пряма бюджетна підтримка, податкові пільги та цінова підтримка), і такий же обсяг очікується і в 2022 році. Цікаво, що донедавна майже завжди значні обсяги підтримки у вигляді податкових пільг та бюджетної підтримки нівелювались державним втручанням в ціноутворення на ринку аграрної продукції в Україні.

Державна підтримка сільгоспвиробників України

Джерело: на основі даних OECD PSE дані для України, Держбюджет на 2021 - 2022 р., звіт про виконання Бюджету (ДКСУ). Цінова підтримка у 2021-2022 році прогнозована на рівні 2020 року. Обсяг податкових пільг для єдиного податку 4ої групи оцінена на основі даних Держстату щодо фінансових результатів сільгоспідприємств та фактично сплаченого єдиного податку 4ої групи.

Для довідки. Прямая державна підтримка – це сума видатків, що передбачена в Державному бюджеті України як бюджетна програма «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників». Детальний опис бюджетних програм ми навели в Таблиці нижче. На 2022-ий рік в проєкті Державного бюджету на 2022 рік закладено 4,4 млрд грн такої підтримки.

Податкові пільги оцінені як різниця між потенційним та фактичним податковим навантаженням підприємств аграрного сектору, що виникає внаслідок спеціального режиму оподаткування єдиним податком 4ої групи спрощеної системи оподаткування, оскільки цей податок «замінює» податок на прибуток та земельний податок. До 2017 року для аграріїв найбільшим джерелом податкових пільг був спеціальний режим сплати ПДВ в сільському господарстві, згідно якого сільгоспвиробники мали право залишати ПДВ з продажу своєї продукції для відшкодування вхідного ПДВ та для інших виробничих цілей.

Цінова підтримка – заходи державної політики, що впливають на ціну реалізації аграрної продукції. Це такі заходи, як запровадження експортних або імпорتنих квот чи мит, адміністративного регулювання цін, квотування внутрішнього виробництва, відшкодування ПДВ при експорті продукції тощо. Позитивна цінова підтримка виникає, коли ціна реалізації продукції сільгоспвиробником є вищою за співставну ціну на світовому ринку (у випадку, наприклад, імпортного мита чи квоти). Негативна-навпаки, коли ціна реалізації є нижчою за відповідну співставну світову ціну (у випадку, наприклад, експортного мита чи квоти). При позитивній цінній підтримці сільгоспвиробник отримує додатковий дохід, при негативній – сільгоспвиробник недоотримує дохід.

Для розрахунку сукупного розміру підтримки всього аграрного сектору до вищеперерахованих форм підтримки додають ще так звану **непряму підтримку** або бюджетні видатки на підтримку надання загальносекторальних послуг, – за методологією ОЕСР, або на заходи «зеленої скриньки» - за методологією Світової Організації Торгівлі. Це включає в себе фінансування, наприклад, фітосанітарних та санітарних заходів, підвищення кваліфікації

кадрів, аграрну освіту та науку, дорадництво тощо

Прямая державна підтримка в аграрному секторі

Прямая державна підтримка сільгоспвиробників здійснюється у вигляді субсидій та дотації з Державного та місцевих бюджетів України. У 2020 році ця сума становила 3,97 млрд грн, на 2021 рік закладено 4,5 млрд грн, а на 2022 рік – 4,4 млрд грн, як це зазначено в проєкті закону України Про Державний бюджет на 2022 рік, внесеного до першого читання (докладніше – у Таблиці нижче). На 2021 рік **збільшилися видатки** на компенсацію вартості с/г техніки (з 0,8 до 1 млрд грн, у сумі за 2020 рік близько 600 млн грн припадає на компенсацію за 2019 рік), здешевлення кредитів (+151 млн грн), майже вдвічі збільшено підтримку фермерських господарств (найбільше – на компенсацію вартості консультацій та пряму грошову підтримку сплати ЄСВ).

Також у 2021 році вперше запуснені програми з відшкодування загиблих посівів внаслідок надзвичайної ситуації (як реакція Уряду на посуху у південних регіонах у 2020 році) у розмірі до 4700 грн/га та з обмеженням у 50 га/особу (із розрахунку покриття постійних витрат), субсидії для виробників, що вирощують гречку (до 5 тис грн, але не більше ніж на 300 га). Наразі, на розгляді для затвердження в Кабміні знаходяться ще дві програми з підтримки страхування в аграрному секторі та державній підтримці програм зрошення.

Таким чином, з 2020 року державна підтримка, з одного боку, стає більш адресною, тобто такою, що надається безпосередньо виробнику в грошовій формі, а з другого боку – спрямовується для залучення фінансових інституцій в процес фінансування виробництва (через більш інтенсивне фінансування програм зі здешевлення та компенсації кредитів, залучення, у випадку прийняття постанови КМУ, страхових компаній).

В наступних випусках буде детально проаналізовано кожен з програм бюджетної підтримки.

Пряма державна підтримка с/г виробників (млн грн)

Програма	2020	2021
Часткова компенсація вартості с/г техніки та обладнання вітчизняного виробництва	1 457,64	1 000,00
Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	1 048,71	1 200,00
Фінансова підтримка розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства	291,95	450
часткова компенсація вартості матеріалу, спорудження шпалери і встановлення систем краплинного зрошення, техніки та обладнання	200,00	200,00
часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції холодильників, цехів, придбання ліній	90,14	250,00
Кредиторська заборгованість	1,81	
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	134,76	200
часткова компенсація витрат ФГ, пов'язаних з наданими с/г дорадчими послугами (крім новостворених)	0,30	5,00
підтримка новостворених ФГ для отримання с/г дорадчих послуг	-	10,00
субсидія на одиницю оброблюваних угідь (1 гектар) - новоствореним ФГ	33,70	60,00
дотація за утримання корів усіх напрямів продуктивності	35,14	100,00
підтримка с/г обслуговуючих кооперативів	0,52	-
Підтримка через доплати на користь застрахованих осіб - членів/голови СФГ ЄСВ	-	25,00
Кредиторська заборгованість	65,1	
Державна підтримка розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції	1046,92	1 150
відшкодування вартості закуплених племінних тварин, бджіл, сперми та ембріонів	300,00	350,00
спеціальна бюджетна дотація за наявні бджолосім'ї	239,80	240,00
відшкодування вартості тваринницьких об'єктів	430,58	350,00
компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів	6,98	60,00
спеціальна бюджетна дотація за утримання кізочок, козематок, ярок, вівцематок	-	50,00
спеціальна бюджетна дотація за приріст поголів'я корів власного відтворення	-	100,00
часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції елеваторів	69,47	-
Кредиторська заборгованість	0,1	
Відшкодування втрат від пошкодження посівів С/Г культур від НС	-	240,00
Державна підтримка нішевих культур	-	50,00
Державна підтримка виробників картоплі	-	50,00
Разом	3968	4500

(з урахуванням погашення кредиторської заборгованості та нерозподілених видатків)

Джерело: на основі даних Держбюджету за 2020 - 2021 р., звіт про виконання Бюджету (ДКСУ).